

Apie mūsų prigimtinę kultūrą

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto folklorininkams drauge su kitų mokslo institucijų įvairių sričių mokslininkais 2011 m. pradėjus rengti tęstinį seminarų ciklą „Prigimtinės kultūros paradigma“, kultūros žmonės smalsiai sukluso, susidomėjo ir tarpusavyje, kadangi seminaras savaip uždaras, vyksta ne sostinėje, ėmė patys sau kelti įvairių klausimų. Vieni teigia jau seniai vartoją šį terminą kaip etninės kultūros sinonimą, nors ir žinome, kad tarp terminų sinonimų būti negali. Kiti, galvoje turėdami pasaulyje vartojamą terminą „indigenous cultures“ užkariautoms ir kolonizuotoms kultūroms apibūdinti, dvejoja: kieno gi atžvilgiu mūsų kultūra yra „prigimtinė“, nebent krikščionybės? Nors žinia, dar ryškiai prisimename sovietinę okupaciją, o dabar matome, kaip vakarietiškos vartotojiškos vertybės patyliukais kolonizuoja mūsų sąmonę... Be jokių abejonių, kyla visokiausių klausimų, į kuriuos norėtume išgirsti bent dalinius atsakymus. Taigi pagalvojome, kad būtina, jog kas nors iš seminaro sumanytojų paaiškintų naujojo termino turinį, juolab kad šiame numeryje publikuojame pirmąjį seminaro pokalbį-diskusiją „Kalbėjimai“ ir keletą kitų seminarų pranešimų pagrindu parengtų straipsnių. Kadangi Daiva VAITKEVIČIENĖ jau yra pristačiusi seminaro idėją ir aiškinusi terminą šių metų gegužės mėnesio „Kultūros baruose“, nusprendėme paprašyti jos praplėsti ir pakomentuoti šias mintis „Liaudies kultūros“ skaitytojams. Susidomėjusiuosius ar kitaip manančiuosius maloniai kviečiame mums rašyti ir diskutuoti.

Labai džiugu, kad „Liaudies kultūros“ žurnalas atkreipė dėmesį į akademinę iniciatyvą, siekiančią kiek kitu aspektu pažiūrėti į tą pačią etninę kultūrą, kad ir koku vardu ją vadintume – liaudies kultūra, etninė kultūra, tradicinė kultūra ar kitaip.

Kartu su Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bei kitų institucijų kolegomis jau esame surengę tris akademinis seminarus (žr. Vaitkevičienė 2011; Vaitkevičienė 2012), kuriuose dalyvavo įvairių sričių tyrinėtojai – folklorininkai, etnologai, archeologai, antropologai, lingvistai, literatūrologai, filosofai; ženklų seminaro dalyvių dalį sudarė akademinis jaunimas iš įvairių Lietuvos universitetų.

Pirminė idėja kilo prieš keletą metų, bediskutuojant apie prigimtinės religijas su Lietuvių literatūros ir tautosakos institute viešėjusia religijotyryninke Eglute Trinkauskaite (JAV), kurios tyrimai įdomūs kaip unikalus metodologinis požiūris į lietuvių religiją kaip prigimtinę. Rašydama religijotyros daktaro disertaciją, Eglutė Trinkauskaitė rėmėsi amerikiečių religijotyryninkų metodais, taikomais prigimtinėms religijoms (*indigenous religions*) tirti, tačiau objektu pasirinko lietuvių šiuolaikinę kultūrą ir joje, kad ir kaip paradoksaliai tai iš pirmo žvilgsnio atrodytų, aptiko daug prigimtinėms

religijoms būdingų reiškinių (E. Trinkauskaitės disertacijos tyrimo dalis buvo skelbta „Liaudies kultūroje“ kaip atskiras straipnis, žr. Trinkauskaitė-Johnson 2006). E. Trinkauskaitės tyrimai atskleidė, kad kitokia metodologinė perspektyva gali atverti mažai tyrinėtus etninės kultūros sluoksnius. Tačiau tik praėjus penkeriems metams po E. Trinkauskaitės publikacijos pasirodymo Lietuvoje atsirado metodologinės prielaidos pažvelgti į lietuvių kultūrą prigimtinės religijos ir prigimtinės kultūros aspektu.

Pirmasis seminaras, kurį pavadino „Prigimtinės kultūros paradigma: lietuviškos formos“, vyko Rumšiškėse 2011 m. liepos 1–4 dienomis, jį organizavo Lietuvių literatūros instituto folklorininkai drauge su Rumšiškių muziejaus dvaro akademija, kurios dėka renginys galėjo vykti Lietuvos liaudies buities muziejaus ekspozicijos aplinkoje (plačiau apie pirmąjį seminarą žr. Vaitkevičienė 2011: 356–359). Šis seminaras iškėlė (bet toli gražu nesiėmė išaiškinti) prigimtinės kultūros sąvoką kaip reikšminį žodį, žymintį tam tikrą tyrimų nišą. Labai svarbu, kad pirmajame seminare dalyvavo profesorė Viktorija Daujotytė, kuri jau daugiau kaip dešimtį metų nuosekliai vartoja *prigimtosios kultūros* sąvoką (termino apibrėžimą paanalizuosiu kiek vėliau). Galima

(Iš kairės) Daiva Vaitkevičienė, Giedrė Šmitienė ir Viktorija Daujotytė 2012 metų prigimtinės kultūros seminare Užutrakėje diskutuojančios apie vietos suvokimą prigimtinėje kultūroje metu. Diskusiją veda Giedrė Šmitienė. Vykinto Vaitkevičiaus nuotrauka

sakyti, kad pirmasis seminaras subūrė jau ore besisukančios sąvokos kūrėjus – Viktoriją Daujotytę, kalbančią ir rašančią apie lietuvių *prigimtąją kultūrą*, Eglutę Trinkauskaitę, pirmąją Lietuvos mokslo diskurse pavartojusią *lietuvių prigimtinės religijos* terminą, ir šių eilučių autorę Daivą Vaitkevičienę, seminaro pavadinime ryžtingai suformulavusią *prigimtinės kultūros* terminą.

Prigimtinės kultūros sąvoka Lietuvoje yra svarbi ne tik kaip suteikianti galimybę įvertinti lietuvių kultūros savitumą pasaulio kultūrų universume (prie to netrukus grįšiu ir pabandyčiau paaiškinti sąvokos apibrėžtį), bet ir dėl būtinybės spręsti tam tikras terminologines problemas. Norėdami įvardyti lietuvišką kultūrą, šiuo metu vartojame terminą *etninė kultūra*, kuris yra iš tiesų dviprasmiškas. Etnologai, antropologai ir kultūrologai ginčijasi, kas gi Lietuvoje yra vadinama etnine kultūra – ar tai sovietmečiu gausiai vartoto žodžio *liaudies kultūra* substitutas, ar nacionalinė kultūra (beje, iki sovietmečio šios dviprasmybės nebuvo, nes visa tai bendrai aprėpė žodis *tautos kultūra*).

Termino genezę ir vartoseną analizavo etnologas Petras Kalnias. Jis teigia, kad terminas *etninė kultūra* yra mūsų lietuviškos terminologijos produktas, nes tokia reikšmė ši sąvoka jokia kita kalba nevartojama. P. Kalniaus teigimu, „etninės kultūros terminas Lietuvoje atsirado Sąjūdžio pakilimo metais, suvokus prastą lietuvių tautos kultūros, ypač tradicinės, būklę ir įvertinus jos reikšmę tautinės savimonės patvarumui ir visų šalies

etnografinių grupių konsolidacijai“ (Kalnias 2008: 43). Naujo termino prireikė, kadangi dėl sovietmečiu buvusio „tarybinės liaudies“ garbinimo pats žodis „liaudis“ buvo tapęs atgrasus (Kalnias 2008: 44).

Prie etninės kultūros termino ištakų stovėjo etnologė Angelė Vyšniauskaitė, mitologas ir folklorininkas Norbertas Vėlius, Etninės kultūros draugijos steigėjai ir kt. A.Vyšniauskaitė dar iki 1999 metais priimto Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo apibrėžė šį terminą: „Etninė kultūra yra visų tautos (etnos) socialinių sluoksnių istorijos eigoje sukurta, istorine savišviete paremta, iš kartos į kartą perduodama ir nuolat atsinaujinanti materialinės ir dvasinės veiklos vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą ir atverianti galimybę kūrybiškai dalyvauti pasaulio bendrijoje“ (Vyšniauskaitė, Stoškus 1997: 1). Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas (1999 m. rugsėjo 21 d.) etninę kultūrą apibrėžia labai panašiai: „Etninė kultūra – visos tautos (etnos) sukurta, iš kartos į kartą perduodama ir nuolat atnaujinama kultūros vertybių visuma, padedanti išlaikyti tautinį tapatumą bei savišvietę ir etnografinių regionų savitumą“. Įstatymas etninę kultūrą įteisina kaip tautos, nacionalinę kultūrą, pripažįsta jos vaidmenį išlaikant tautinį identitetą. Tad įstatymiškai terminui etninė kultūra suteiktas pats aukščiausias statusas. O realybėje viskas klostosi visai kitaip... Kaip rodo P. Kalniaus nagrinėti termino vartosenos kontekstai, per dvidešimt Nepriklausomybės

metų etninės kultūros terminas pamažu prarado aukštąjį statusą ir ėmė sutapti su kaimiškosios „liaudies kultūros“ sąvokos (Kalnius 2008: 45–47) turiniu. Etninė kultūra pamažu tapo sąvoka, kurią tarptautine terminija galėtume perrašyti vokišku terminu *Volkskunde*. Būtent šį terminą neretai pasitelkia kultūros antropologas Vytis Čiubrinskas, reikšdamas mintį, kad „liaudies kultūros“ tyrimai XXI amžiuje turėtų tapti antraplaniais: „Lietuvoje turime dar daug vadinamosios *Volkskunde* etnologijos. Reikėtų, kad ji labiau nueitų į antrąjį planą“ (Šorys 2007: 65). Be jokios abejonės, etninę kultūrą traktuojant kaip kaimiškąją, ji, kaimo socialinei struktūrai nykstant, savaime eina į antrąjį planą, tačiau būtų saviziudiška remiantis tokiomis prielaidomis į tyrimų periferiją išstumti ir visą lietuviškąją etnologiją.

Akivaizdu, kad įsigalėjusi tendencija etninės kultūros sąvoką vartoti liaudies kultūros prasme iškreipė šios sąvokos kūrėjų pagrindinę idėją – matyti etninę kultūrą kaip tautos kultūros pagrindą, kaip istorinį ir etninį pamatą, ant kurio ji susiformavo ir kurio pagrindu

iki šiol laikosi. Etninė kultūra, praradusi aukštąjį statusą ir imta suprasti kaip „liaudies kultūra“, pradedama sieti su marginalijomis ir „atsisveikinimo kultūra“, – visų pirma su kaimo realijomis (o kaime šiuo metu statistiškai gyvena mažuma Lietuvos gyventojų) ar su „praities gaivintojais“... Etninės kultūros sąvoka yra nuolatos devaluojama – tiek akademinė, tiek politinė prasme. Akademinė devaluacija susijusi su požiūriu, kad etninės kultūros tyrimai nėra tokie konceptualūs kaip kitokio pobūdžio kultūrologiniai tyrimai. Tokiame požiūryje yra grūdas tiesos, nes nemaža etninės kultūros tyrinėtojų, ypač jos populiarintojų, dalis orientuojasi pirmiausia į etnografinę raišką, kur kas mažiau dėmesio skirdami pačiai kultūros esmei – jos vertybių sistemos analizei (nepaisant to, vis dėlto derėtų įvertinti tokių tyrimų įnašą kaupiant lietuviškosios etnologijos duomenis). Apie politinę devaluaciją tuo tarpu gal užteks pasakyti tiek, kad kultūra, kurią lietuviškai vadiname etnine, labai nepatogiai skamba vertimuose į kitas kalbas ir gresianti nacionalizmo etiketė atrodo politiškai nekorektiška...

2012 metų Rumšiškių prigimtinės kultūros seminaro dalyviai klausosi Gražinos Žumbakienės pasakojimo apie gėlių darželius. Kairėje – Gediminaičių stulpai, išauginti iš rūtų (tarpukario mokyklos ekspozicija Lietuvos liaudies buities muziejuje). Astos Skujytės nuotrauka

Štai tokia kontekste randa terpę nauja mąstymo paradigma, ieškanti sau pavadinimo ir apibrėžimo. Prigimtinės (prigimtosios) kultūros terminas ateina pas mus ir su „vietiniu“, ir su „tarptautiniu kontekstu“. Dar 1999 metais Etninės kultūros draugijos suvažiavime Viktorija Daujotytė etninę kultūrą pavadino „prigimtąja kultūra“, pabrėždama jos dvasinę vertę: „gebėjimas atpažinti tai, kas yra sava, prigimta, yra žmogaus dvasios savybė, kuri mus stiprina“ (Daujotytė 2001: 2); „mumyse vis dar atsiliepia labai gilus balsas, arba prigimtos kultūros instinktas, raginantis veikti pagal būtent šį kodą, skatinantis atsiliepti būtent į šiuos kultūros mums siunčiamus signalus“ (ten pat). Kita vertus, prigimtinės kultūros sąvoka yra tarptautinio termino *indigenous culture*, kuris taikomas apibūdinti savaimingai susiklosčiusioms kultūroms, lietuviškas variantas; šiuo terminu pirmiausia vadinamos kolonizaciją išgyvenusios ar tokiomis sąlygomis tebegyvuojančios tautos, išsaugojusios savo kultūrinę, religinę ar socialinę tapatybę, bet nesukūrusios savo valstybių (pvz., Amerikos indėnai, Afrikos kultūros, maoriai Naujojoje Zelandijoje, Europoje samiai ir baskai). Tačiau terminai, patekę į skirtingas kalbines ir socialines terpes, įgyja savo specifines reikšmes (bene geriausias to liudinininkas yra angliškos kilmės žodis folkloras, angl. folk-lore, kuris ir šiandien britų suvokiamas kaip „liaudies išmintis“, papročiai, pasakojimai ir kt., o Lietuvoje folkloru įvardijama pirmiausia tautosaka). Tad kai mes vartojame terminą *prigimtinė* mąstydami apie lietuvių kultūrą, iškyla visai kiti istoriniai ir vertybiniai kontekstai, susiję ne su išorine, o galbūt „vidine kolonizacija“ (jei būtina norime prigimtinę kultūrą susieti su kolonizuotomis *indigenous cultures*), kurią apibūdintų tendencija teikti prioritetus atneštinėms kultūros formoms ir vertybėms; šiandien šį reiškinį nesunkiai atpažįstame per globalizacijos prizmę. Vartodami terminą *prigimtinė kultūra* lietuviškame kontekste, įvardijame kultūros savaimingas ištakas, vietinę kilmę, tačiau dėmesį fokusuojame į šios kultūros kūrybišką raidą ir ypač į gyvąją tradiciją, dar iki šiol gyvą paveldėtosios tradicijos alsavimą, kuris reiškiasi ne tik išorinėmis, bet ir vidinėmis formomis – mąstymo, jautimo, suvokimo, tikėjimo struktūromis, ir tai iš pačių gelmių generuoja kultūrinę raišką, besiskleidžiančią tradicinėmis ir šiuolaikinėmis formomis.

Jau įvykę trys prigimtinės kultūros seminarai ir jų sužadintos mintys leidžia išryškinti keletą kertinių prigimtinės kultūros dėmenų, ar, kitaip, skiriamųjų požymių, leidžiančių nujauti sąvokos ribas. Šiuo metu keturi dėmenys, prigimtinės kultūros ypatumai atrodo esantys labai svarbūs, bet jie, be abejo, yra ne vieninteliai.

Prigimtinė kultūra yra visų pirma *vietinė kultūra*; ji negali būti globalizuojama ar abstrahuojama. Prigimtinės

kultūros gimsta ir gyvuoja vietose; žmogus prigimtinėje kultūroje turi savo vietas, kuriose jis *įsibūna*, rasdamas ypatingą santykį su aplinka; šios vietos tampa svarbiomis ir brangiomis. Įsishaknijimas (angl. *rootedness*), gerai žinoma antropologinė sąvoka, yra kertinis lietuvių prigimtinės kultūros požymis. Šiame „Liaudies kultūros“ numeryje kaip tik ir skelbiami straipsniai, tiriantys vietos sampratą prigimtinėje kultūroje.

Kitas prigimtinės kultūros bruožas yra jos *savaimingumas*. Prigimtinė kultūra yra savaiminė, kylanti iš vidinio noro (gal net poreikio) tapti kultūros kūrėju ar skleidėju. 2011 metais Rumšiškių seminare etnologė Eglė Aleknaitė pateikė pavyzdį, kaip etninė kultūra tampa fasadine vos tik ją imama kanonizuoti ar dedamos pastangos sunorminti iš viršaus, – taip atsitinka, pavyzdžiui, kai folkloro ansamblių dalyviai yra verčiami rinktis repertuarą ne iš jų mėgstamų dainų, bet pagal tam tikrus etninės kultūros sampratos standartus. 2012 metų Rumšiškių seminare etnomuzikologė Aušra Žičkienė atskleidė šiuolaikinės lietuvių savaiminės muzikinės kūrybos (arba „naivosios muzikos“) reiškinį, kuris, nors jame likę labai nedaug klasikinio folkloro elementų, vis dėlto išreiškia gyvą folklorinės muzikos *kūrimo* poreikį. Viktorija Daujotytė 2012 metais Rumšiškėse pabrėžė, kad, jei mes prigimtinę kultūrą tiriamo tik kaip pasibaigusią, uždarytą ar jau esančią praityje, nežiūrime jos potencijos augti. O prigimtinėi kultūrai būdingas būtent savaiminis išaugimas, žmonėms tarpininkaujant ir liudijant šios kultūros galią.

Tačiau ne tik prigimtinės kultūros reiškiniai yra savaiminiai; tarsi savaime, iš niekur randasi ir naujos idėjos, sampratos ir kūrybinės raiškos. Todėl prigimtinės kultūros neįmanoma apibrėžti jos nesiejant su *tęstinumu*. Tęstinumas – tai kultūros tąsa laike, kuri, beje, nebūtinai yra linijinė; prigimtinė kultūra, priešingai įprastam tradicijos modeliui, gali gyvuoti cikliniame laike, atsinaujindama tam tikrais laiko tarpais. Pavyzdžiu galėtų būti žiemgalių tapatybės radimasis Šiaurės Lietuvoje XX a. pabaigoje; argi ši tapatybė nėra punktyrinė istorinės tapatybės tradicijos tąsa? Kaip ir sutartinių giedojimo banga XX a. paskutiniaisiais dešimtmečiais, kuri sklido savaime, niekam neverčiant, atsinaujinusia forma, ir vis dėlto tęsia šimtametę tradiciją. Filosofė Jurga Jonutytė, išnagrinėjusi tradicijos sąvokos kaitą (Jonutytė 2011: 14), tradiciją apibrėžia kaip tvarumo, kaitos ir kartotės sąveiką; tad tęstinumo ir savaimingo atsinaujinimo dinamika yra natūralus tradicijos gyvavimo būdas.

Ketvirtas dalykas, kurį laikyčiau esminiu apibūdinant prigimtinę kultūrą, yra susijęs ne tiek su raiška, kiek su tam tikru požiūriu į supantį pasaulį. Priešingai, nei modernioje visuomenėje nuo Apšvietos amžiaus vyraujantis antropocentriškas požiūris, prigimtinė kultūra

2012 metų prigimtinės kultūros seminaro Užutrakyje dalyviai.

yra centruota visiškai kitu būdu; ją galima apibūdinti pasitelkiant *ekocentriškumo* ir *policentriškumo* sąvokas. Kaip rašo Jūratė Kavaliauskaitė, antropocentriškas žvilgsnis į pasaulį yra instrumentinis, jis gamtą traktuoja kaip terpę žmogui gyventi ir kaip žmogaus gerovės išteklius; tokiu būdu išlaikoma klasikinė kultūros ir natūros perskyra. Ekocentriškoji orientacija yra priešingame poliuje; ji, išstumdamą žmogų iš visatos centro, pabrėžia pasaulio vienovę ir unikalumą, savaiminę ne žmogaus sukurto pasaulio vertę; tokiu būdu anuliuojama kultūros ir gamtos priešprieša (Kavaliauskaitė, Ramonaitė 2011: 222–223). Būtent žmogaus, kaip vienos iš daugelio pasaulio gyvybės formų (greta žemės, augalų, gyvūnų, žvaigždžių, dievybių ir t.t.), samprata yra fundamentalus prigimtinės kultūros bruožas; jis generuoja ir būdingas kultūrinės raiškas, persmelktas lygiaverčio santykio su pasauliu būtinybės. Šiame lygiaverčiame santykyje skleidžiasi ir gyvybės šventumo pojūtis, persmelkiantis visą prigimtinę kultūrą.

Kita vertus, ne mažiau svarbi kita su ekocentrišku-

mu susijusi, o tiesą sakant, kiek kitaip performuluota ta pati sąvoka – *policentriškumas*, nusakantis galimybę neturėti vieno centro. Policentriškumas sukuria prielaidas gyvuoti kultūrinei įvairovei, sugyventi skirtingoms etninėms, kalbinėms, religinėms bendrijoms, neiškeliant vienos dominuojančios. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia – užtenka atsiminti skirtingų religijų sambūvį Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje iki 1387 metų, kai prigimtinę religiją išpažįstantis valdovas nekanonizuoja savo religijos kaip centrinės LDK religijos.

Baigiant norisi pabrėžti, kad prigimtinė kultūros sąvoka yra labai patogi praplečiant „etninės“ ar „liaudies“ kultūros tyrimų lauką. Ji apima ir suvienija daug semantinių opozicijų, kurios išskaido patį kultūros objektą vartojant terminą *etninė kultūra*; štai keletas dirbtinių priešpriešų: kaimas ir miestas, praeitis ir dabartis, paveldas ir šiuolaikinė kultūra, masinė kultūra ir elitinė kultūra, liaudies kūryba ir profesionalusis menas ir t.t. Šių priešpriešų nėra prigimtinės kultūros paradigmoje. Pavyzdžiui, prigimtinė kultūra, nors ištakomis siejasi su kaimišku

kraštovaizdžiu, nebūtinai lokalizuojama kaime, nes ji gyvuoja žmonėse, kad ir kur jie gyventų. Ji nėra vien praeities paveldas, nes pačiomis margiausiomis formomis (ne tik dainomis, šokiais ar kulinariu paveldu) gyvuoja mūsų bendravimo būde, kalbos manierose ar net sapnų vaizdiniuose. Viktorija Daujotytė 1999 metais būtent tokį turinį skyrė etninei kultūrai (kurią lygia greta vadino prigimtinė kultūra): „Etninė kultūra esmingai yra tarp dviejų žmonių, besikalbančių arba tylinčių, etninė kultūra yra tarp būtent tokia, o ne kitokia tvarka susodintų medžių, pastatytų pastatų. Todėl etninė kultūra ir pati sudaro foną, ir į tą foną įsirašo. Etninė kultūra lemia ne tik kalbą, kalbėjimą, kalbėseną, bet ir balso moduliaciją“ (Daujotytė 2001: 1).

Prigimtinė kultūra nėra masinė kultūra, o kone priešingai – šiandien šeimos, giminės, regiono ar tautos vertybės pripažįstamos pirmiausia išsilavinusių, neretai daug keliaujančių, daug mačiusių žmonių. Prigimtinė kultūra yra gyva ne tik per žmones, pasirenkančius akiavaizdžiai matomas tradicinės gyvenamos ar kūrybos formas (tradicinės medinės architektūros sodybas ar folkloro ansamblius); subtilus kultūrinis mąstymo ar jutimo turinys skleidžiasi profesionaliosiose kultūros ir meno srityse, pvz., muzikoje, dailėje, literatūroje, fotografijoje ir t.t.

Prigimtinės kultūros sąvokos, ypatumų, raiškos, funkcionavimo ir kiti aspektai, pradėti gvildinti 2011 m. Rumšiškių seminare, buvo tęsiami ir kituose dviejuose seminaruose. Jie buvo organizuojami taip, kad, viena vertus, keltų fundamentalius teorinius klausimus, verčiančius apmąstyti prigimtinės kultūros apibrėžtį ir ypatumus, o kita vertus, imtų nagrinėti konkrečius prigimtinėi kultūrai būdingus dėmenis. 2012 metais vykę du prigimtinės kultūros seminarai buvo skirti vietos ir vietiskumo sampratai tirti (atsitiktinis, bet gražus sutapimas, kad 2012 metais Europos Tarybos programos Europos paveldo dienų tema kaip tik yra „Genius loci. Vietos dvasia“). 2012 metų kovo 3–4 dieną Užutrakio dvaro sodyboje įvyko seminaras „Vietos ir žmonės“ (seminarą globojo Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija). Kadangi „vietiškumas“ yra vienas iš svarbiųjų prigimtinės kultūros dėmenų – kaip jau minėjau, prigimtinė kultūra kuriama ir gyvuoja vietose – seminare „Vietos ir žmonės“ buvo analizuojamos vietų suvokimo ir buvimo erdvėse temos bei nuo vietos sampratos neatskiriamos ir „vietinio žmogaus“ bei „vietinės kultūros“ sąvokos. Užutrakio seminaro temas išplėtojo ir pratęsė tik ką, 2012 metų vasarą, birželio 29 – liepos 2 d., įvykęs Rumšiškių seminaras „Vieta ir erdvė: suvokti, įsibūti, komunikuoti“.

Daiva VAITKEVIČIENĖ

- DAUJOTYTĖ, Viktorija. Sveikinuosi su jumis šių stebuklo valandą... Kalba, pasakyta Lietuvos etninės kultūros draugijos suvažiavime 1999 metų lapkričio 13 dieną. Iš: *Liaudies kultūra*, 2001, nr. 1, p. 1–2.
- JONUTYTĖ, Jurga. *Tradicijos sąvokos kaita*. Vilnius: Vilniaus universitetas, Kauno humanitarinis fakultetas, 2011.
- KALNIUS, Petras. Etninės kultūros samprata Norberto Vėliaus darbuose. Iš: *Tautosakos darbai*, 2008, t. 36, p. 37–50.
- MARTINAITIS, Marcelijus. *Prilenktas prie savo gyvenimo*. Kalbino ir kalbėjosi Viktorija Daujotytė. Vilnius, 1998.
- TRINKAUSKAITĖ-JOHNSON, Eglutė. Apie grybus, arba Vėlniškas nuklydimas. Iš: *Liaudies kultūra*, 2006, nr. 2, p. 10–18.
- Angelė Vyšniauskaitė, Krescencijus Stoškus, Kas yra etninė kultūra? Iš: *Liaudies kultūra*, 1997, nr. 2, p. 1–4.
- Kuo alsuoja dabartinė Lietuvos etnologija? Parengė Juozas Šorys. Iš: *Liaudies kultūra*, 2007, nr. 4, p. 63–68.
- VAITKEVIČIENĖ, Daiva. Prigimtinės kultūros paradigma. Iš: *Tautosakos darbai*, 2011, t. 42, p. 356–359. Prieiga per internetą: http://www.lti.lt/failai/27_Kronika.pdf
- VAITKEVIČIENĖ, Daiva. Prigimtinė kultūra ir prigimtinės vietos. Iš: *Kultūros barai*, 2012, nr. 5, p. 59–65. Prieiga per internetą: http://www.kpd.lt/failai/ug/vaitkevicien___2012-05.pdf

About our indigenous culture

Daiva VAITKEVIČIENĖ

This article discusses a new initiative in Lithuania – an academic seminar about indigenous culture, which has been organized for the second year by the Institute of Lithuanian Literature and Folklore. The article's author deals with the terms and definitions that are related to this.

In Lithuania for more than 20 years the term *ethnic culture* has been used, which originally had a very wide meaning and meant national culture. Currently, this term is used most often with another, more restricted meaning, applied in describing *folk culture*. This causes problems, because it narrows the scope of cultural studies and does not allow addition into the research object of important aspects of culture as well as the change and flourishing of tradition in the conditions of modern life. Therefore, it is important to review the opportunities of research in traditional culture; one of them being the indigenous culture seminar, which offers to view traditional culture through the concept of indigenous (*native*) culture. This term in Lithuanian culture terminology is not an accurate match to the international term *indigenous culture*, but is based on the tradition of Lithuanian cultural studies. The seminar explores the key features of Lithuanian indigenous culture, of which the author isolates a few: sectionalism, spontaneity, continuity, ecocentrism, and policentrism. It is noted that this *Liaudies kultūra* issue publishes articles that investigate the principle of sectionalism and the notion of place in indigenous culture.

Publikaciją remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.